

Elektronski mjesecnik za evropske integracije – broj 15, decembar, 2006.

TEMA BROJA
Zašto je EK u
svom Izvještaju
o napretku
zahtijevala od
Crne Gore da se
ozbiljno pozabavi
depolitizacijom
državne uprave

INTERVJU
Potpredsjednica
Vlade RCG za
evropske integracije
prof. dr Gordana
Đurović

ANALIZA

Što za Crnu Goru i njene proizvođače znači potpisivanje Sporazuma o regionalnoj zoni slobodne trgovine – CEFTA

UVODNIK

Dugo nam već govore iz Evrope, a konačno priznaju i crnogorski zvaničnici: nije teško usvojiti evropske zakone i normativno dostizati standarde EU, nego muka nastaje onda kada ih treba primijeniti. I potpuno su u pravu. Pokazalo se odavno, a pogotovo na isteku 2006., da dosljedno sprovođenje zakona nije manir vladajućih partija. Samo nekoliko dana nakon što je, protivno Poslovniku o radu Skupštine RCG, ponovljeno regularno sprovedeno glasanje po kojem je amandman opozicije na Zakon o osiguranju usvojen, što je predsjedavajući i zvanično konstatovao, vlast je ponovo osorno zgazila Zakon o javnim radio-difuznim servisima RTCG. Po tom zakonu, kada se biraju članovi Savjeta RTCG, Skupština samo konstataže da je izabran kandidat koji je dobio podršku tačno određenih institucija, odnosno najvećeg broja NVO koje se bave određenom oblašću. Nigdje se ne pominje da se Skupština izjašnjava, komentariše, a kamoli glasa o tome da li predloženi kandidati mogu ući u Savjet RTCG, jer bi to bilo protivno principima na kojima se javni servis zasniva. Prvo, ovaj zakon usvojila je ova ista vlast. Drugo, prilikom prvog kruga imenovanja u Savjet uopšte nije bilo glasanja nego su poslanici samo primali k znanju ko su članovi Savjeta. Treće, praksa je promijenjena kada su se pojavili kandidati koji nijesu bili po volji vlasti. Zaključak je jasan: vlast želi da ima punu kontrolu nad RTCG, kao i prilikom ranijeg sistema kada su direktno delegirali svoje predstavnike, a zakona se drže samo onda kada to njima odgovara. I uzalud evropski zakoni kada nema volje ni svijesti da se isti moraju ne samo usvojiti već i striktno poštovati.

Primjer drugi je ismijavanje Zakona o konfliktu interesa. Nekim poslanicima i javnim funkcionerima ne pada na pamet da prijave imovinu iako bi to po Zakonu morali. Ali, što se to njih tiče kada nema strogih kaznenih odredbi, a državni tužilac ne reaguje. Prijedlog izmjena zakona koji je poštravao kaznene odredbe glatko je odbijen.

I tako bi se moglo ići redom, ali čemu kada vladajuće partie misle da nikada neće preći u opoziciju, i da za njih važe zakoni samo onda kada to oni hoće.

N.R.

POSLJEDNJI SAMIT LIDERVA ZEMALJA EVROPSKE UNIJE U OVOJ GODINI POKAZAO NEJEDINSTVO

Vrata EU otvorena, ali daleka

Lideri Evropske unije, pokušavajući da uliju povjerenje biračima u vezi sa širenjem bloka, završili su 15. decembra samit, udaljeni od jedinstvenog stava prema budućem obliku Unije, koja će imati 27 članica kada se Rumunija i Bugarska pridruže 1. januara 2007.

Nakon dva dana razgovora, ostale su podjele oko budućeg širenja poslije tog datuma i oko toga da li će i kako oživjeti blokirani ustav EU, koji su odbacili glasači u Francuskoj i Holandiji.

Njemačka kancelarka **Angela Merkel**, koja će od Finske preuzeti dirigentsku palicu 1. januara 2007. godine, izjavila je da je samit stvorio "veoma dobnu klimu za rješavanje određenih pitanja", ali nije obećala nikakav značajniji probor tokom šestomjesečnog predsjedavanja Njemačke blokom.

"Svima bih savjetovala da ne vrše prevelik pritisak na nas", rekla je ona na konferenciji za medije, misleći na napore u cilju rješavanja zastoja oko povelje, koji će, kako se očekuje, trati i do 2008. godine.

Finski premijer **Matti Vanhanen**, odlazeći predsjedavajući, izjavio je da su se lideri saglasili oko potrebe da se reformiše glavni ugovor EU i da ne mogu prosto pocijepati tekst ustava, koji je ratifikovalo 18 zemalja, i početi ispočetka.

Dok se većina država slaže da su institucionalne reforme preduslov za dalje proširenje, britanska šefica diplomatičke **Margaret Beckett** bila je jasna: "To nije stav Britanije".

Lideri EU su pooštili ton o budućem proširenju, insistirajući da se zemlje koje žele da se pridruže moraju u potpunosti pridržavati prijednih kriterijuma i sprovesti teške reforme pravosuđa i borbu protiv korupcije u ranom stadijumu procesa pristupanja tom bloku.

"Tempo proširenja mora uzeti u

Lideri Evropske unije

obzir kapacitet Unije da apsorbuje nove članice", kaže se u saopštenju sa samita.

Lideri nijesu postavili nikakve nove prepreke za buduće proširenje i potvrđili su podršku eventualnom članstvu Turske i zemalja zapadnog Balkana – Albanije, Bosne, Hrvatske, Makedonije, Crne Gore i Srbije, ali novi pristup znači usporavanje procesa širenja.

"Vrata naše kuće ostaće otvorena...jasno smo ostavili otvorena vrata za Tursku", izjavio je predsjednik Komisije EU **José Manuel Barroso**.

Uprkos tom saopštenju, izgledi budućeg proširenja nijesu baš sigurni ako se uzme u obzir negativna reakcija u zapadnoj Evropi nakon prijema deset novih članica 2004. i neslaganje oko institucionalnih reformi.

I dok iz Francuske nagovještavaju da bi mogli blokirati sve pregovore sa Turskom i pozivaju konzervativne lidere EU da počnu da rade na alternativnom "privilegovanim partnerstvom" sa Ankarom, Britanija, koja snažno podržava Tursku smatrajući je strateškom vezom sa muslimanskim svijetom, tvrdi da ne bi trebalo razvodnjavati obećanje EU da pregovara o članstvu.

"Ne možete poništiti ono što je urađeno i dogovorenog", poručila je Beckett.

Poljski predsjednik **Lech Kaczyński** je ocijenio da ako zemlje zapadnog Balkana, kao i Turska, imaju perspektivu članstva u EU, onda to moraju dobiti i Ukrajina, Gruzija i Moldavija.

N.R.

ZAŠTO JE EK U SVOM IZVJEŠTAJU O NAPRETKU ZAHTIJEVALA OD CRNE GORE DA SE OZBILJNO POZABAVI DEPOLITIZACIJOM DRŽAVNE UPRAVE

Profesionalci u sjenci partijskih vojnika

Uspješna i blagovremena depolitizacija i profesionalizacija javne administracije jedan je od ključnih razloga zbog kojih je Slovenija u Evropsku uniju ušla spremnija od ostalih devet novih članica.

Crna Gora je tek na početku tog procesa, sa i dalje ozbiljnim indicijama da su nepotizam i partijska boja ključni kriterijum za zapošljenje u državnoj upravi.

Iz tog razloga, Evropska komisija je u novembarskom Izvještaju o napretku upozorila Crnu Goru da se mora ozbiljno pozabaviti depolitizacijom javne uprave. Samo mjesec dana kasnije, najave o postavljanju pojedinih funkcionera vladajuće koalicije na mesta sa kojima njihova školska sprema i radno iskustvo nemaju previše dodirnih tačaka, ne ulivaju optimizam da će profesionalizam uskoro postati osnovni parametar za rad u državnoj upravi.

U izvještaju EK se konstatiše da je Crna Gora nastavila napredak u uspostavljanju zakonodavnog okvira

za reformu javne administracije i da je ustanovljen novi sistem zapošljavanja kadrova i poboljšana obuka službenika.

"Međutim, javna administracija i dalje pati od ozbiljnih slabosti. Treba u potpunosti osigurati njenu depolitizaciju i profesionalizam u skladu sa ključnim prioritetima Evropskog partnerstva", navodi se u izvještaju EK.

Na slovenačkom modelu se može mnogo naučiti. Tako su, primjera radi, (na osnovu političkog dogovora) funkcije pomoćnika ministra u ključnim vladinim resorima kada je u pitanju pregovarački proces sa EU, obavljali isti ljudi bez obzira na stranačku pripadnost i garnituru na vlasti.

Državni sekretar za evropske integracije (što je nivo pomoćnika ministra) je 14 godina bio dr **Rado Genorio**, čovjek koji je praktično rukovodio cijelokupnim procesom pridruživanja Slovenije.

Genorio kaže za *EIC Bilten* da

je, nakon što je Slovenija potpisala Sporazum o pridruživanju, istovremeno lansirao tri projekta uz finansijsku pomoć EU. To su: koordinacija evropskih poslova u Vladi i parlamentu, informisanje javnosti o EU i mini reforma javne uprave, odnosno njena depolitizacija.

"Unutar ministerstava smo uveli sektore na čijem čelu su bili državni podsekretari. To je najviši činovnički nivo, strogo profesionalni i ti ljudi se ne mijenjaju bez obzira ko je na vlasti. Dakle, već na trećem nivou, ispod ministra i državnog sekretara, imali smo profesionalne kadrove. Na osnovu političkog dogovora u ključnim resorima (kao što je poljoprivreda, saobraćaj ili zaštita životne sredine), kada je u pitanju pregovarački proces sa EU, ni drugi nivo, odnosno državni sekretari se nijesu mijenjali. I partijama koje su dolazile na vlast odgovaralo je da na tim pozicijama imaju kvalitetne kadrove", objašnjava Genorio, ističući primjer državnog sekretara za budžet u slovenačkom Ministarstvu finansija koji je 12 godina obavljao tu funkciju.

SADA JE POTREBNO PREĆI S RIJEĆI NA DJELA

Navodeći da mu je poznato da se sve političke strukture u Crnoj Gori deklarativno zalažu za ulazak u EU, Genorio kaže da je za depolitizaciju javne uprave i uspješne integracije potreban politički dogovor.

"Nije dovoljno samo deklarativno zagovaranje političkih partija, potrebno je preći na djela kada je u pitanju depolitizacija, a tu je na vlastima najveći teret", podvlači Genorio.

On dodaje da mu je neshvatljivo da, uz istu političku opciju na vlasti, Crna Gora ima problema u jačanju administrativnih kapaciteta, istovremeno izražavajući uvjerenje da će to biti prevaziđeno.

Koliko je značajno pitanje depolitizacije javne uprave, kaže Genorio, najbolji svjedoče primjeri Poljske i Mađarske koje su u EU ušle istovremeno sa Slovenijom, iako su pet godina prije te podalpske države potpisale Sporazum o pridruživanju sa EU.

Jedan od ključnih razloga za to je, kaže Genorio, što zvanična Varšava i Budimpešta nijesu blagovremeno i uspješno depolitizovale svoju državnu upravu.

Direktorka Vladine Uprave za kadrove **Svetlana Vuković** kaže da su donošenjem novih propisa, prije svega Zakonima o državnoj upravi i o državnim službenicima i namještenicima koji su usklađeni sa evropskim standardima, tačno utvrđeni uslovi za obavljanje određenih poslova.

"Imate određene poslove koji su čisto politički, kao što su pozicije ministara, a svi ostali poslovi u sistemu državne uprave, odnosno službenički i namještenički poslovi ne bi smjeli da budu politički obojeni", navodi Vukovićka.

Prema zakonima, dodaje ona, precizno su određeni uslovi za

obavljanje određenih poslova.

"Opšte određeni uslovi su da je neko državljanin Crne Gore, da je zdravstveno sposoban, punoljetan i da nije osuđivan za krivična djela koja ga čine nepodobnim za obavljanje tih poslova. Posebni uslovi su

stepen i vrsta školske spreme, određeno iskustvo i neka posebna znanja i vještine koje kandidat mora da posjeduje za obavljanje određenih poslova. Sva slobodna mjesta se javno oglašavaju i dostupna su svima. Prijem je centralizovan preko Uprave za kadrove. Starješina organa od naše Uprave dobija listu kandidata koji zadovoljavaju opšte i posebne uslove i koji su prethodno prošli provjeru sposobnosti za obavljanje konkretnih poslova. Starješina ne zna ko je konkursao, dakle ni da li kandidat pripada nekoj partiji dok mu ne dode lista kandidata. Starješina sa te liste (koju u principu mi pravimo po redoslijedu na osnovu rang liste) ne mora da primi nikoga. To je njegova odluka, ali preporuka mu je da izabere. Do sada nijedan starješina nije primio nekoga ko nije bio na listi i kandidati su uglavnom primani po redoslijedu koji smo im dostavili. Ako starješina nije obavio izbor, dao je obrazloženje zašto to nije uradio. Najčešće obrazloženje je da mu nije ponuđen kvalitetan izbor, ako

TEŠKO ONOME KO ZNA SVOJ POSAO

Pejović vjeruje da "...ne bi bilo ni po jada" kada bi administracija i pored toga što je korumpirana, bila makar efikasnija.

"Jadac je u tome što je nesposobna i korumpirana. I ono malo ljudi koji tamo imaju znanja, često su marginalizovani ili jednostavno ne mogu da rade svoj posao. Radio sam u državnoj administraciji i iz iskustva znam, kako se kolokvijalno kaže "da ste ga tamo ugasili" čim otkriju da nešto znate", kaže Pejović.

On je ukazao na aferu o kupovini pasoša.

"Pa oni nijesu sposobni da banalan posao, kao što je nabavka dokumenta izvedu legalno i sada će olakšice za vize građana Crne Gore kasniti zbog nesposobnih, a možda i korumpiranih ljudi. To će, nadati se, utvrditi sud", navodi Pejović.

Kad nijesu sposobni da kupe dokumenta, pita se funkcijer PzP-a, kako će ispunjavati sofisticirane zahtjeve Brisela?

"Moram priznati da me ovdje fascinira ubjedjenje naše Vlade, a ja zaista mislim da oni iskreno vjeruju u to, da je Brisel moguće "preveslati, isfolirati, prevesti žedne preko vode". Kao da je Briselska administracija skupina birača nikšićkog Vira", podvlači Pejović.

se javе jedan ili dva kandidata", objašnjava Vukovićka.

Upitana da li je imala pritiske ili sugestije iz vladajuće koalicije da Uprava napravi listu na osnovu koje bi neki kandidati bili u prednosti u odnosu na druge po partijskoj pripadnosti, Vukovićka odgovara da je imala pozive u smislu "konkurisao je moј prijatelj, hoćeš li vidjeti da li su mu kompletna dokumenta"

"Ja ћu, bez obzira da li je taj poziv bio od poznanika iz vlasti ili opozicije, zamoliti moje saradnike da to provjere i da obavijeste kandidata. To je sve. Mi ne možemo nekome dodati školsku spremu ili radni staž" kaže Vukovićka.

Ona ne krije da je članica Demokratske partije socijalista, ali kategorički odbacuje da je ikada posao podredila partijskoj pripadnosti.

"Na prvom mjestu mi je kvalitet i profesionalizam, u što se možete uvjeriti i na osnovu profila ljudi koji rade u Upravi", navodi ona.

Međutim, crnogorska opozicija tvrdi da je javna administracija u potpunosti politizovana.

"Da bi se dobila značajnija rukovodeća pozicija u administraciji, uslov nije samo da ste kadar

Zarija Pejović

vladajućeg DPS-a. Štoviše, morati iskazati spremnost da budete "dio tima". Pod terminom "dio tima" podrazumijevam pristajanje da se postane jedan pipak oktopoda korupcije i pri tome vješto simulierte obavljanje misije koje data pozicija podrazumijeva. Znam za slučaj pomoćnika direktora u državnoj instituciji koji je obavijestio nadležne (premijera, potpredsjednika Vlade) o mahinacijama direktora te institucije. Poput sce-

narija iz filma Živka Nikolića "U ime naroda", pomoćnik direktora je razriješen dužnosti. Čovjek je pitao "zašto", a jedan "ugledni" ministar mu je neformalno odgovorio "...pa, ispoa si iz tima", kaže funkcioner Pokreta za promjene **Zarija Pejović**.

O tome koliko je politizovana ili bolje reći obesmišljena javna administracija, dodaje Pejović, najbolje će pokazati budući izbor predsjednika Senata Državne revizorske institucije i direktora Agenzije za kontrolu osiguravajućih društava.

"Mada bi ove ličnosti trebale biti nestramačke, vjerujem, a i nijave idu u prilog tome, da će doći iz tvrde DPS strukture", kaže Pejović.

Genorio smatra da crnogorska Vlada mora što prije depolitizovati javnu administraciju.

"U suprotnom, ukoliko vlast ne riješi to pitanje i ne odreke se partijskim poslušnika, onda će Crna Gora imati problema u primjeni Sporazuma o pridruživanju. Tako će, umjesto napredovanja ka EU, tapkati u mjestu", zaključio je Genorio.

Vladan ŽUGIĆ

VIŠE PROFESIONALIZMA ZNAČI JAČE INSTITUCIJE

Potpredsjednica Vlade za evropske integracije **Gordana Đurović** objašnjava da je pitanje depolitizacije javne uprave nešto što generalno стоји као kritika prema svim politikama u regionu.

"Ta ocjena Evropske komisije djelom стојi, kako u slučaju svih zemalja regiona, tako i u slučaju Crne Gore. Svakako da je jedan od koraka u snaženju naše administracije depolitizacija određenih funkcija. Starješine resora, kao dio sastava vladajuće koalicije koja formira izvršnu vlast, kao takvi ne mogu biti depolitizovani, ali je vrlo važno da drugi i treći nivo bude depolitizovan u najvećem mogućem omjeru. To prvenstveno znači da se tamo delegiraju ljudi koji će svojim kvalitetom izdržati sve političke promjene i ostati na tim mjestima kao stručnjaci. Ja podržavam takve inicijative – što više profesionalizma, to su institucije jače", kaže Đurovićka. Upitana da li je i da li zna da je neko ga za radno mjesto u javnoj administraciji preporučila partijska pripadnost, Đurovićka kaže da "...u Ministarstvu koje sam vodila, to nije bio slučaj".

POTPREDsjEDNICA VLADE ZA EVROPSKE INTEGRACIJE PROF. DR GORDANA ĐUROVIĆ

Kada Crna Gora bude spremna za EU, i Evropa će biti za nas

Veoma značajan posao smo završili. Tehnički pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju su završeni 1. decembra ove godine na petoj rundi tehničkih pregovora. Usaglašeno, tj. zaključeno je svih sto trideset i devet članova Sporazuma, svih sedam protokola i sedam aneksa. To je 13. decembra u Briselu predstavila EK državama članicama EU. Sredinom januara očekujemo njihov odgovor za koji smatramo da će biti pozitivan, s obzirom da su države članice EU fazno pratile naše pregovore – kaže u razgovoru za *EIC Biltén* potpredsjednica Vlade za evropske integracije prof. dr Gordana Đurović.

- Osim daljeg unapređenja administrativnih kapaciteta u Upravi carina i utvrđivanja ko će nadgledati slobodu konkurenциje na tržištu, postoji li još neki razlog zbog kojeg Sporazum nije parafiran?

Da bi se stekli uslovi za parafiranje, potrebno je završiti određene obaveze, a kasnije slijedi potpisivanje Sporazuma. S jedne strane, Evropska komisija unutar država članica EU i između direktorata EK treba da dobije pozitivno mišljenje za Sporazum, a mi sa naše strane, imamo nekoliko obaveza na čijem izvršavanju intenzivno radimo. Definisali smo Prijedlog Zakona o vinu, što je bilo neophodno za anekse o poljoprivredi, prisupili smo pripremi za osnivanje Nezavisnog operativnog tijela za provođenje politike konkurenциje i donijeli smo Akcioni plan za jačanje administrativnih kapaciteta u našim institucijama koji su neophodni za primjenu Sporazuma.

S obzirom da je Direktorat za poreze i carine EK ocijenio da dio o carinama nije dovoljno razrađen,

foto VJESTI

sačinili smo i detaljniji plan obuke za carinike i izvoznike i to smo prošle nedelje dostavili u Brisel. Taj plan obuke se već realizuje jer smo održali četiri seminara u prvoj polovini decembra.

Pregovaramo sa Centrom za evropske perspektive Vlade Slovenije da se stručnjaci iz Slovenije uključe u obuku naših carinika koja bi se održala u januaru i februaru naredne godine, a istovremeno se naša Carina prijavila za seminar preko programa TAIEX (taj seminar bi se trebao održati u martu 2007). Vode se pregovori i o dodatnoj obuci kroz bilateralnu podršku Vlade Mađarske i ona bi se realizovala u prvom kvartalu sljedeće godine. Mislim da sa tim detaljnim planovima jačanja naših kapaciteta možemo dobiti pozitivno mišljenje EK i okvirni datum parafiranja SSP-a.

- Kada očekujete da će se to desiti?

Očekuje se da parafiramo SSP u prvoj polovini februara. To je razuman rok, koji nije duži od rokova koji

su postojali u drugim zemljama, a koje su ovu fazu završile. Professionalno, ja i dalje želim da vjerujem da nema nikakvih drugih, političkih razloga, da se ovaj proces o kojemu smo uspješno pregovarali, na taj isti način i ne završi, tj. parafira.

Onda slijedi pripremanje mišljenja Evropske komisije, usvajanje od strane Savjeta i definisanje dana potpisivanja Sporazuma. Potpisani SSP ide na ratifikaciju u Evropski i naš parlament.

Time se stvaraju uslovi da se definiše koji dio Sporazuma stupa odmah na snagu (tzv. Interim sporazum), dok je datum stupanja na snagu cijelog SSP-a tek nakon ratifikacije od strane svih 27 parlamenta država članica EU. Po tom scenariju, Interim bi mogao stupiti na snagu najranije polovinom 2007. godine.

- Prilikom prijema u Partnerstvo za mir, vidjelo se da je regionalni pristup postao dominantan i da se napredovanje pojedinih zemalja na

Balkanu ne sagledava pojedinačno nego u kontekstu sa susjedima. Postoji li, po Vašem mišljenju, opasnost da takav pristup zamijeni postojeći regata princip kada je u pitanju pridruživanje EU?

Ako bi poslije marta bilo nekih vanrednih odlaganja parafiranja SSP-a, onda se normalno rađa bojazan da postoje neki drugi razlozi osim navedenih – tehničkih. Do sada takvih nagovještaja nema. Sve informacije su afirmativne. Tako npr. prošle sedmice je održan prvi Interparlamentarni Komitet EP i Parlamenta RCG, što je veoma važan događaj za nas. Predstavljajući Vladu RCG, ja sam učestvovala i zajedno sa našim parlamentarcima odgovarala na pitanja preko 30 parlamentaraca EP. I ni u jednom momentu se nije pojavila sumnja u naš evropski put, ostvarenu dinamiku, moguća usporavanja ili pak neku "protekciju" prema nama. Naprotiv, poruke su bile izuzetno korektne i pozitivne.

Moja poruka EP je bila da očekujem da će ovog proljeća taj visoki dom ratifikovati naš SSP i mislim da je to sasvim pozitivno primljeno. Mi, kao nova država na mapi Evrope, ne tražimo ni više niti manje od onoga što smo pošteno utvrđili pregovorima i zasluzili sa ovim stepenom ekonomskog razvoja i nivoa harmonizacije našeg sistema. Uz to, i

sam Evropski parlament je u izvještaju gospodina Elmara Broka tražio da se zadrži "sistem regate" po preporukama Solunske agende.

Konačno, ne bih pravila direktnu vezu između pristupanja programu PzM-u sa procesom stabilizacije i pridruživanja prema EU.

● **I neki analitičari, poput dr Judy Batt, upozoravaju da postoji opasnost od regionalnog koncepta?**

Mislim da je "princip regate" dovoljno fer prema zemljama koje time čuvaju svoju evropsku agendu i čini da su dovoljno motivisane. Jer, ako bi dinamika pridruživanja zavisila od nekih neriješenih političkih uslova u drugim zemljama, a ne od nas samih, onda bi Crna Gora (ili bilo koja druga zemlja) bila nemotivisana da neke stvari radi dinamičnije.

U ovoj fazi evropskih integracija u kojoj se mi danas nalazimo, nema naznaka "zamrzavanja" procesa pridruživanja, nema nikakve zvanične ili nezvanične najave da se te faze usporavaju. Mi jednostavno nastavljamo svoj "evropski put" i brzina integrisanja najviše zavisi od nas

samih. EU je istovremeno sebi postavila zadatak da riješi pitanje svog novog institucionalnog aranžmana kao i integracionog kapaciteta za nove države članice do početka 2009. g. prije njihovih parlamentarnih izbora.

Za nas je sjutra 2009. godina, što znači da mi u međuvremenu treba da ozbiljno da radimo "svoj posao" i da shodno tome fazno ostvarimo dinamičan put integracije. Naravno, ni 2009. nećemo biti neposredno pred vratima EU, već eventualno u nekoj fazi definisanja kandidature i otvaranja stvarnih pregovora koji su opet višegodišnji proces. Mi nijesmo pod pritiskom pridruživanja, niti treba da nam raste nezadovoljstvo i nestrpljenje. Potrebno je da imamo svoj jasan evropski put i naša dinamika pridruživanja nije u sukobu sa potrebotom konsolidacije politike pridruživanja EU.

Jednoga dana kada Crna Gora bude spremna za EU, duboko vjerujem da će EU biti spremna da Crnoj Gori otvoriti vrata i da će je sa punim kapacitetom prihvatići kao ravno-pravnog i punopravnog partnera.

NAJTEŽA NAM JE PRIMJENA ZAKONA

● **Što su najveće prednosti, a što mane Crne Gore na putu ka EU?**

Mislim da na strani ekonomije imamo dosta prednosti jer smo dosta radili, kako na ekonomskom zakonodavstvu, tako i u privlačenju stranih investicija i rastu svijesti o tome da od svakog pojedinačno zavisi njegov tržišni uspjeh, te da se ne može čekati na neku veću direktnu državnu podršku.

Što se tiče reforme državne administracije, ona je u dijelu kreiranja institucija i prijedloga zakona dosta odmakla, ali primjena zakona ostaje veliki izazov, isto kao i snaženje kapaciteta Skupštine RCG i nezavisnosti sudstva. Sve je povezano sa značajem stvaranja kvalitetne administracije i institucija koje prate proces.

● **Imate li okvirnu procjenu koliko je zakona do sada usklađeno, a koliko ih treba izmijeniti i novih usvojiti da budu ujednačeni sa pravnim sistemom EU?**

Prvi nacionalni plan za usvajanje evropskog *acquis*-a praviće se sljedeće godine. Tada ćemo se po prvi put baviti kvantitativno i kvalitativno ozbiljnijim presjekom stanja našeg zakonodavstva. Mislim da ćemo biti prijatno iznenadeni.

Nama je primjena problem, a ne formalno usaglašavanje zakona sa propisima EU. Evropsko partnerstvo iz marta 2006. g. obavezuje da se sto pet zakona usvoji. To ide po planu, ali nas brzo čeka novo Evropsko partnerstvo i nove obaveze.

- Kada mislite da će doći taj dan?

Ograničiću svoje projekcije sa mandatom ove Vlade u duhu racionalne kontrole očekivanja. U ovom mandatu Vlade RCG, možemo dobiti SSP, njegovu ratifikaciju u svim parlamentima, stupanje na snagu, i primjenu najvećeg dijela sporazuma u međuvremenu.

S druge strane, teče paralelni proces i prijava za kandidaturu koju možemo da podnesemo već početkom 2008. godine, a da je dobijemo tokom 2009. Pregovori o članstvu traju nekoliko godina, što znači da već ulazimo u 2010., 2011., i 2012. godinu.

Dalje ne bih prognozirala. Samo da se podsjetimo – Crna Gora je već dosta zakona značajno usaglasila sa *acquis-em*, mali je i fleksibilan sistem,

spremna je da poveća administraciju za evropske integracije, sve više raste svijest da se poslovi evropske integracije moraju snažiti i broj ljudi koji rade na tim poslovima povećati. Znači, naša evropska perspektiva je rastuća, pozitivna putanja.

- **Zapravo, gdje je mjesto Crne Gore na putu ka EU u odnosu na ostale zemlje regiona, ako zanemarimo formalne statuse?**

Teško je praviti komparaciju, koja ima i dozu političke osjetljivosti. U Crnoj Gori, 2006. g. po prvi put imamo jasan državni okvir, nemamo političkih barijera i nemamo nijedno neriješeno pitanje ni sa jednim od susjeda. To je veliki politički kapital. Dobili smo osnovu da gradimo novi imidž Crne Gore. Interesantna je i činjenica da je optimizam prema dinamici evropskih integracija Crne

Gore mnogo veći u okruženju nego kod nas samih. Takva je procjena susjeda, jer mi nemamo nijedan otvoren statusni problem (kao što je Kosovo), niti politički problem s HAGOM.

Zato imamo veliku šansu da se oslonimo prvenstveno na ekonomsko i političko pridruživanje EU, a zajednička je procjena i predstavnika EK, susjeda i Vlade RCG da možemo ići brže. Međutim, brzina zavisi od nas samih. U vezi sa tim, veoma bi bilo dobro afirmisati takav nivo demokratske zrelosti u Crnoj Gori da političke partije ne pokušavaju da dobiju dnevno – političke poene na kritikovanju procesa evropskih integracija, već da se u ovoj oblasti postigne maksimum zato što je to zajednički interes države Crne Gore, uz puni doprinos svake partije pojedinačno. Sa što više depolitizacije i konsenzusa po tim pitanjima, mislim da značajnije možemo ići naprijed.

Možda se približimo mnogo više Hrvatskoj nego što smo joj blizu u ovom momentu. Naravno, svaku sreću po pitanju dinamike integracije želimo i Bosni i Srbiji, ali svaka zemlja neka bude ocijenjena prema sopstvenim doprinosima ukupnoj realizaciji evropske agende.

- **Da li možda planirate razgovore sa liderima opozicionih partija o "evropskom konsenzusu"?**

Kada se formira mješoviti Skupštinski odbor za praćenje primjene SSP-a i kada se bude radio Državni plan za pridruživanje, odnosno za primjenu Sporazuma, partie će moći da suštinski doprinesu procesu. Pravo pitanje je koliko stručno mogu stranke da podrže proces kroz Skupštinski odbor, koliko mogu da podrže kvalitetnu kritiku zakona koji su u skupštinskoj proceduri, učešće na okruglim stolovima, sarađuju sa međunarodnim donatorima koji žele da rade obuku i tehničku podršku... Definitivno, ima dosta prostora i za sve političke partije koje mogu da participiraju u procesu i da daju svoj doprinos.

N. RUDOVIĆ

EKOLOGIJA ĆE BITI NAJSKUPIJJA

- **U kojim oblastima mislite da će biti najteže i najskuplje prilagođavanje standardima EU?**

Ekologija je jedan od najskupljih sektora, ali ekologija u smislu razvijenog komunalnog sektora, jasne prostorne dokumentacije, plana upravljanja prostorom uključujući izgradnju neophodne infrastrukture, kako energetske tako i putne, željezničke, zatim vodosнabdijevanje, kanalizacija, upravljanje čvrstim otpadom...

To je nešto što država treba da uradi prvenstveno radi sebe. Sama evropska integracija je jedan pozitivan proces i naš dobrovoljan izbor. Drugim riječima, kada jednom budemo u Evropskoj uniji, to treba da bude potvrda da je to bio dobar razvojni put, a ne samo da smo formalno tamo, bez obzira što se dešava sa životnim standardom i sa osjećajem da živite u razvijenijem društvu i snažnijoj demokratiji.

Evropska integracija je put za izgradnju države kao takve, jačanje njenih poluga kroz dobre institucije, ali i stvaranje ambijenta za biznis i zdravu životnu sredinu, što sve zajedno treba da vodi poboljšanju životnog standarda naših građana. To je jedna razvojna filozofija.

Pored navedenog, sektor koji je finansijski dosta težak je pitanje bezbjedne hrane i primjene sanitarnih i fito – sanitarnih mjera koje se usaglašavaju u oblasti poljoprivredne politike. Veterina je vrlo skupa. Međutim, poseban trošak je taj veliki administrativni napor koji znači izgradnju institucija. On nije toliko finansijski težak, ali prepostavlja izuzetno ulaganje u ljude i samim tim je vrlo komplikovan jer traje više godina.

Mislim da Crna Gora ima kadra, ali da ga još uvjek nije stavila na pravi način u potpunu funkciju evropskih integracija. Nijesu evropske integracije samo u Sekretarijatu za evropske integracije i Vladi RCG, one su i u firmama, socijalnim partnerima, civilnom društvu, medijima...

ŠTO ZA CRNU GORU I NJENE PROIZVOĐAČE ZNAČI POTPISIVANJE SPORAZUMA O REGIONALNOJ ZONI SLOBODNE TRGOVINE – CEFTA

Početak beskompromisne utakmice

Crnogorski proizvođači načići će se pred ozbiljnim izazovom suočavanja sa konkurencijom iz susjednih zemalja nakon što za četiri godine budu ukinute sve carinske barijere, ali se zato očekuje značajniji priliv direktnih stranih investicija u zemlje regiona s obzirom na stvaranje zajedničkog tržišta sa 29 miliona potrošača. Ovako analitičari u najkraćem opisuju posljedice potpisivanja CEFTA sporazuma, naglašavajući da se na taj način Balkan pokušava kvalifikovati da u perspektivi postane dio Evropske unije, odnosno njenog jedinstvenog tržišta.

Predstavnici zemalja regiona su 19. decembra u Bukureštu potpisali Sporazum o regionalnoj zoni slobodne trgovine – CEFTA, mada je do posljednjeg trenutka bilo neizvjesno pristupanje Srbije i Bosne i Hercegovine koje su tražile zaštitu svojih proizvoda. Iako su Sporazum potpisali i predstavnici Rumunije i Bugarske, te dvije zemlje će već u januaru izaći iz CEFTA-e jer postaju članice EU i dio njenog trgovinskog prostora. Tako će CEFTA okupiti zemlje koje se nadaju ulasku u EU – Crnu Goru, Srbiju sa Kosovom, Hrvatsku, BiH, Makedoniju, Albaniju i Moldaviju i stvoriti tržište od oko 29 miliona ljudi.

Sporazum predviđa ukidanje carinskih ograničenja za industrijske proizvode u zemljama regiona najkasnije do 2008. godine, a za poljoprivredne proizvode najkasnije do 2010. Potpisnici očekuju da će podstići regionalnu trgovinu, a crnogorski proizvođači prehrambenih proizvoda koje država trenutno štiti visokim carinama za istu vrstu roba, treba da se spreme da nakon 2010. g. uđu u otvorenu, beskompromisnu utakmicu.

Nakon potpisivanja sporazuma

Prema podacima Evropske komisije, zemlje Balkana su 2004. godine međusobno trgovale u vrijednosti od 3,5 milijardi eura.

Ratifikacija Sporazuma je do juna 2007. godine i do tada zemlje potpisnice imaju rok da se dogovore o njegovoj primjeni.

U Vladi Republike Crne Gore, čiji je premijer Željko Šuranović potpisao Sporazum, tvrde da će crnogorske firme preko CEFTA moći lakše da plasiraju proizvode na nova tržišta, da će doći do snažnijeg uvođenja standarda i propisa u oblasti ponude proizvoda, većeg kvaliteta i konkurentnijih cijena.

Strategija Vlade RCG je da se crnogorsko tržište otvara sa fokusom na rast konkurenčnosti, a ne da postoji tržišna inercija i čekanje da država vještački pravi barijere ili daje prekomjerne subvencije preduzećima. U skladu sa propisima Svjetske trgovinske organizacije i EU država, i dalje će se subvencionirati određeni proizvođači.

Napominje se da na scenu stupa proces postepene liberalizacije u skladu sa mogućnostima zemalja, bez namjere da se ikome u regionu pogoršaju uslovi trgovine.

Crnogorski premijer je, u prvom komentaru nakon što je potpisao

Sporazum, stavio naglasak na obogaćivanje i ubrzavanje liberalizacije trgovinskog režima. Ovo treba da vodi povećanju trgovine u jugoistočnoj Evropi, kao i većoj javnosti i preglednosti poslovanja.

"Nadamo se da ćemo unaprednjem trgovinskih tokova povećati i privlačnost regiona za strane direktnе investicije, što treba da rezultira povećanjem zapošljenosti u našim zemljama i opštim ekonomskim razvojem cijelokupnog regi-

ona", rekao je on.

Evropski komesar za proširenje Olli Rehn je saopštio da je CEFTA ambiciozan program za razvoj regiona i pripremu zemalja regiona na putu ka EU. On smatra da je vrlo značajno što je na nedavnom sastanku Evropskog savjeta u Briselu odlučeno da vrata EU ostanu otvorena za zemlje zapadnog Balkana.

I dok ostaje dilema da li će CEFTA dovesti do bržeg (nego što je bilo predviđeno) otvaranja crnogorskog tržišta i samim tim suočavanja mahom nejakih domaćih proizvođača sa nekim konkurentnijim firmama iz okruženja (a što može dovesti do problema u crnogorskoj ekonomiji), iz Vlade uvjeravaju da CEFTA ništa ne mijenja u odnosu na rokove koji su utvrđeni mrežom bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini. Njih je CEFTA zamijenila.

Tim bilateralnim sporazumima Crna Gora je prihvatile potpunu liberalizaciju u oblasti industrije i poljoprivrede do 2010. godine. Novina je da, osim roba, CEFTA podrazumijeva i dalji proces liberalizacije u oblasti pružanja usluga, intelektualne svojine, tehničkih propisa i standarda i uredjenja investicionog ambijenta.

N.R.

O Sekuli i ustavnom barjaku

Piše: Brano Mandić

Vrlo se pitam: Ko su ljudi sa još safre u bronhijama da poslije pola miliona mrtvih i raskućenih pokreću pećinske rasprave oko himne i zastave – sve to usred diplomatskih cajtnota i pod prijetnjom pada pregovaračke zastavice?!

Simultanka koju Brisel igra na Balkanu je, recimo za Bugare i Rumune trajala deceniju i po. I sada bi te dvije zemlje trebalo da odbiju pristup Evropskoj uniji zato što je na njenoj zastavi 12 zvjezdica, a to nije fer prema novim članicama.

Uzalud poruke Savjeta Europe da grbovi i ode nijesu gorući problem društva u kome 40% voćni među – obrok smatra luksuzom – poslanici Bošnjačke stranke i Srpske liste, ustavnu raspravu kane osladiti starim dobrim temama ko je – koga u devetnaestom vijeku.

I tu nije ništa sporno, dok se ne odgovori na sljedeće:

Je li moguće da neko vidi aktuelnu zastavu kao ratni barjak, a ne vidi da u Skupštini, nekoliko klupa pored, sjedi prosijedi gospodin za čije su Vlade Bošnjaci deportovani u smrt ili otimani i ubijani iz vozova.

Poslanik Kemal Pušić je nedavno rekao da nije zadovoljan nacionalnim simbolima, jer se pod tom zastavom nekad ratovalo. Poslanik Mandić je primijetio da se pod

istom vojštilo na Kuće!

Vojštilo? Da li ste ikad iskoristili tu riječ? Vjerovatno ne, jer ona pripada korpusu jezičke dijahronije, kao uostalom bosančica, pismo bez kojeg je svaka rasprava o Ustavu Crne Gore, po Purišiću, osuđena na površnost.

Poslanici Srpske liste idu korak dalje: himnu je pisao **Sekula Drljević**, kažu, ratni zločinac. To što je Drljevića zločincem proglašio sud koji oni ne priznaju, u drugom je planu. Logika je uvijek u drugom planu kada se nađete u ravni simboličkog tumačenja stvarnosti.

Zato poslanici vjerovatno sebe doživljavaju kao filmske junake.

Koliko zastupaju buduća pokolenja, toliko i časne pretke. Govore nikome, govore budućima odnosno crvima, rekao bi **Celine** jedan od pisaca koji bi se vjerovatno jednakо podsmijavao i Evropskoj uniji i balkanskim pokušajima penetracije u istu. Eto, frojdovski se uvijek svrši svaka priča o simbolici.

Svodi se na to da neko nije imao pažnju ova roditelja ili – u političkom smislu – potisnute interese.

Koji su interesi manjinskih naroda? Njihovi predstavnici kažu da su to manjinska prava, što se po definiciji kosi sa idejom ravнопravnosti.

"Ne želim manjinska prava, želim ista prava", to bih volio da čujem, ali onda se treba odreći manjinskih izbornih jedinica i mesijanskog osjećaja ovna predvodnika.

Nacionalnim tribunima stoga ne vjerovati, osobito njihovim razlozima. Poštovati se mora, posebno kada zastupaju manjinu, jer nikada me neće napustiti svijest da pripadam narodu, podmuklog šovinizma i tvrdičluka, koje maskiramo kavaljerskim svađama pred konobarom i mitologijom odbrambenih ratova kakve smo, navodno, jedino u stanju da vodimo.

Zato obazrivo. Uz svijest da je ovdje teže biti Musliman, Albanac, Bošnjak ili Hrvat, a to tvrdim, recimo, sjećanjem na isповijest prijatelja S.P. koji mi je

priznao da se studio kada bi ga majka sa terase pozivala na ručak i patio što su drugari iz kvarta oponašali njen albanski govor onim bezdušnim gegovima kojim djeca oponašaju invalide.

Pored takvih gorkih flash – backova, mogao bi taj orao na barjaku da nosi i bilijarsku kuglu i u njoj bismo našli ratničku boju, ako bismo je tražili.

Ipak, makar zbog jedne druge manjine koja je dvoglavog orla nosila kao antiratni barjak, volio bih da čujem magičnu riječ: zašto baš sada?

Govorimo li ovdje o procesu političke stabilizacije i vlasti institucija, informatičkom opismenjavanju i seksualnoj revoluciji? Ne. Govorimo o zastavi kojom su Crnogorci preznojeni ljutom lozom, jurili dimom hašša opijene Turke.

Treba dobro ispitati te stvari ne bismo li poslali predivnu poruku o svojim reformskim kapacitetima. Ili, poslati CV Sekule Drljevića Evropskoj komisiji na vještačenje. Što se tiče krune na zastavi, koliko se ona

ozbiljno shvata svjedoči odnos prema posljednjem izdanku loze Petrovića ko-me je jedini grieh pred ovim narodom to što je obrazovan i ne graje na ovom "južnoslovenskom" jeziku.

Tako dolazimo i do klasične teme. Gospodin Krivokapić sigurno nije loše mislio kada je to ime jezika predlagao jer da bi se loše mislilo, mora se najprije misliti. Čini se da je to bila tek glasna asocijacija koja je pala na pamet ispod nekog od pobjedničkih vatrrometa. Sinulo je čovjeku možda da bi Crna Gora sa tako mudrim vođama mogla biti pijemont slavjanstva, što je jednom već bilo u bolesnoj ambiciji posljednjeg kralja, onog što nam je ostavio zastavu.

U međuvremenu, nadam se da će doći vrijeme da makar svaki deseti građanin ima javni spisak od deset zastava koje mu znače koliko i nacionalna, ako ne i više.

Pokušaću da napravim svoj spisak, sa nadom da će neko shvatati koliko mi se utrobice prevrnu dok se opet na horizontu raspliće pećinsko nadmudrivanje oko dezena jedne krpe. Korisnije bi bilo napraviti statističko istraživanje koliko ljudi u glavnom gradu pljuje po pločniku. Koliko žena štedi na uslugama frizeraja. To su teme evropskih integracija.

Manje je bitno pitanje, ali isto interesantno za istragu: koliko je zastava odštampano u godini referenduma, jer su mahom izgledale prilično svježe na mitinzima gdje su govornici zazivali duhove srednjovjekovne vlastele. A sada sve po spisku, adresiram deset mojih omiljenih.

Dakle, prva koja mi je značila bila je sa petokrakom.

Onda je brat sa ekskurzije 1988. godine donio zastavu fudbal-skog kluba "Hajduk", čijoj sam se bjelini klanjao neupitnim fanatizmom.

Zastava tima "Zeassu", u bri-ljantnom ostvarenju **Nies Anderson-a The Life aquatic**, na trećem je mjestu.

Potom, zastava Engleske kojom moj vrli sustanar pokriva razvaljenu nutrinu ormara u dnevnoj nam sobi.

Zastava Japana, ali samo u slučaju da je se posmatra analitički, sa osvrtom na slikarstvo **Kazimira Maljevića**, takođe se može naći na ovom spisku.

Bijela zastava koja se zavijorila u Berlinu početkom maja 1945. godine, remek-djelo simboličke svedenosti.

Zastava **Zorana Žižića**, lični favorit, odušak mazohizmu.

Američka zastava privedena namjeri bokserskog šorca, nepobjedivog Rocky Balboe.

Zastava na reklami za sladoled "cremissimo" dok ga kusa nedokučiva ljepojka sa šubarom, muza dječačkih dana.

Na koncu, tu je i varijanta crnogorskog barjaka čije mi je inicijale HI u sedmom razredu određeni nastavnik tumačio kao latiničnu skraćenicu sintagme Hrvatska Imperija.

Uvijek se toga sjetim kada se dvoglavi orao zaleprša iznad mene, sa prozora neke od institucija mučenog sistema. Tada pomislim da je svaka priča o zastavama samo dobar politički centaršut, nikako izravan udarac na gol. Uvijek će se naći centarfora da podignu glas u ime otečestva, da te sramota pojede pred svim zapadnim prijestonicama kojima po vaspitanju pripadaš.

Tamo gdje ljudi ne povezuje samo zastava, pa ih ne može lako ni podijeliti.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti".

**DR AMADEO WATKINS, STRUČNJAK ZA ZAPADNI BALKAN U MINISTARSTVU
ODBRANE VELIKE BRITANIJE**

NATO više nije ono što je bio

Pостоје mnoge предрасуде и неизнанье о NATO-у које се једино могу промијенити dugoročним програмом комуникације са грађанима Црне Горе. Како се NATO прiličно трансформисао у претходних десет година, савјетујем да се не чека са разговором на ову тему. Поступа треба приступити отворено и у њега укључити све елементе државе и друштва јер држава као цјелина улази у NATO, а не само њене оруžане снаге – каže за *EIC Bilten* dr Amadeo Watkins, стручњак за западни Balkan у Министарству одбране Велике Британије.

Pо njegovim riječima, promijenilo se mnogo тога на globalном плану, не само na političkom i vojnom, već i u ekonomskoj sferi kroz globalizaciju.

"Iзазови који стоје пред Европом, а Црна Гора је свакако dio Europe, другачији су од оних који су постојали прије 15 или 20 година. Црна Гора не може да каže да ono što se dešava на Bliskom istoku nema veze sa onim što se dešava u Evropi. Nestabilnost na Bliskom istoku, која поред остalog утиче и на цјену нafte, има веће negativne efekte на мање државе, него на веће. Учећем у процесу стабилизације Bliskog istoka, Црна Гора на neposredan начин може да утиче на sopstvenu stabilnost", ističe Watkins.

On наглашава да би цјена приступаја NATO-у, иако је готово nemoguće tačno je izračunati, sasvim sigurno izносila znatno manje nego da земља остане van ovog saveza.

"NATO je kolektivni систем одбране и чланство у njemu oslobođa državu mnogih nepotrebnih

Amadeo Watkins

foto VIESTI

troškova razvijanja svih komponenti sistema odbrane", подсећа Watkins.

On каže да не би требало постављати пitanje koliko кошта чланство у NATO-у, већ што то чланство пружа Црној Гори.

"Када Црна Гора постane чланica Saveza, neće morati (na primjer) razvijati jakу avijaciju i mornaricu. Imajući u vidu relativno ограничene финансијске могућности Црне Горе и bezbjednosne izazove земље, Црна Гора ће mnogo тога добити чланством у NATO-у", smatra Watkins. On procjenjuje да ће се Црна Гора, nakon što je primljena u NATO program Partnerstvo за mir, suočiti са problemom nedostatka odgovarajućih ljudskih kapaciteta.

"Možda постоји критична маса ljudi koji mogu odgovoriti kompetentno zadacima, ali zahtjevi samog pristupa NATO-у tražiće mnogo više, како у Briselu, тако и у Podgorici. Njihova obuka i školovanje биће ključни за обavljanje предстојећих dužnosti. У складу са tim, савјетовао бих сарадњу са nevladi-

nim organizacijama у Crnoj Gori. Drugi изазов биће да се на прави начин, а не само deklaratивно, искористе iskustva zemalja iz okruženja које су već prošle put ka članstvu u NATO", upozorава Watkins.

On tvrdi da strateško опредељење Владе РСГ да Црна Гора постane чланica NATO-a не угрожава чинjenica да је руски капитал ovdje najprisutniji, а да се Русија против daljem širenju Saveza.

"Искрено, у томе не видим никакав проблем. У uslovima tržišne privrede, улазак ruskog kapitala у Crnu Goru se ne dovodi u pitanje. Оsim toga, važno je znati da Rusija koja i učestvuje u programu PzM, ima dugogodišnju saradnju sa NATO-om. Kao nova suverena država, Црна Гора se демократским путем odlučila за evroatlantske integracije и u svakom slučaju bi taj proces trebalo podržati", poručује Watkins.

On objašnjava да у Rigi Црна Гора nije pozvana да se priključi само PzM-u, већ и evroatlanskom savjetu за saradnju.

"Njega smatram mnogo važnijim. EASS i PzM су два stuba evroatlanskog partnerstva. EASS je sveobuhvatni okvir који omogućava Црној Гори да се нађе за истим stolom са свим чланicama NATO-a и осталим partnerskim земљама u процесу konsultacija i saradnje na polju zajedničke bezbjednosti. PzM je samo program praktične bilateralne saradnje sa NATO-om. Dakle, Црна Гора постaje ravnopravan члан međunarodne zajednice", zaključује Watkins.

N.R.

DA LI SU KOPENHAŠKI KRITERIJUMI NAMJERNO (NE)DEFINISANI?

Piše: mr Vladimir Vučinić

Padom Berlinskog zida 1989. godine i nastojanjima centralnih i istočnih evropskih država da postanu članicama Evropske unije, Evropski Savjet je u Kopenhagenu 1993. godine odlučio da otvor svoja vrata ovim državama pod uslovom da država kandidat:

- posjeduje stabilnost institucija koje osiguravaju demokratiju, vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava i prava manjina i prihvatanje političkih ciljeva EU;
- ima funkcionalnu tržišnu ekonomiju, kao i sposobnost tržišnih aktera da se uspješno nose sa pritiscima konkurenkcije i tržišnim zakonima jedinstvenog tržišta EU;
- posjeduje sposobnost da preuzme obaveze koje proizilaze iz članstva, uključujući obavezivanje ciljevima političke, ekonomске i monetarne unije, i posebno usvajanje i primjenu cjelokupne pravne tekovine EU (tzv. *acquis communautaire*)

Što više, Savjet je podvukao da će pristupanje zavisiti i od kapaciteta EU da prihvati nove države članice.

Ova grupa uslova, poznata kao Kopenhaški kriterijumi, postala je ključna tačka za napredak zemalja

Sve zavisi od ocjene Evropske komisije

kandidata ka punopravnom članstvu u EU. Iako oni pružaju široki okvir za procjenu napretka ovih zemalja, previše su generalni i ne pružaju jasnu referentnu tačku za moguću evaluaciju. Odsustvo striktno definisanih kriterijuma, sa jedne strane, predstavlja mogući problem u njihovoj primjeni kao dijela politike uslovljavanja EU. Sa druge strane, njihova širina omogućava da

kopenhaški uslovi budu dovoljno fleksibilni da se prilagode političkim brigama nekih država članica EU, kao i specifičnim osobinama zemalja koje žele da pristupe EU.

Prvi set kriterijuma predstavlja skup različitih političkih uslova. Ipak, jasno je da kopenhaški kriterijumi nijesu ni razrađeni, niti veoma detaljni. Generalno, oni liče na uslove postavljene od mnogih

KORISNE NEJASNOĆE NA PUTU DO ČLANSTVA

Analizirajući kopenhaške kriterijume, može se vidjeti da su oni opšti i da im nedostaju referentne tačke za njihovu procjenu. Kao rezultat, stvaraju mogućnost korišćenja subjektivnih metodologija evaluacije u napretku zemalja kandidata. Ne samo da politički, ekonomski i administrativni kriterijumi predstavljaju značajan problem za procjenu zemlja kandidata, već neke od tih kriterijuma ni stare države članice ne ispunjavaju u potpunosti. Samim tim, kopenhaški kriterijumi bez daljeg razvoja, neće pružiti strukturisanu formu za procjenu napretka zemalja. Savjet u Kopenhagenu je napravio značajan iskorak kroz deklarisanje obaveze da integrise zemlje centralne i istočne Evrope u EU. Kao rezultat ovog obavezivanja, uslovi za članstvo sačinjeni u Kopenhagenu su morali da budu dovoljno fleksibilni i generalni, kako bi pružili mogućnost EU da odbije ili prihvati članstvo.

Sa jedne strane, ova fleksibilnost može biti i pozitivna ukoliko se njome služi kako bi se prilagodili uslovi različitim zemljama kandidatima. Na primjer, zemlje koje su postale članice 2004. godine nijesu bile sve na istom nivou ekonomskog razvoja, niti su imale iste političke situacije. Kopenhaški kriterijumi, zbog njihove nejasne prirode, omogućili su svima da postanu članice EU. Sa druge strane, upravo ovako široko definisani uslovi mogu biti i sredstvo da EU dominira pregovorima, kao što je to slučaj sa Turskom.

Takođe, EU je tokom procesa proširenja razvila i druge mehanizme za procjenu zemalja kandidata koji su mnogo više strukturirani i pružaju posebna uputstva. No, iako su ovi kriterijumi opšti, oni pružaju široki okvir, koji ujedno služi za značajne političke funkcije EU. Njihova opštost daje Uniji dovoljno fleksibilnosti koja je potrebna kada se to tiče važnih pitanja, kao što je proširenje i koje utiče na sve politike i države članice EU.

drugih međunarodnih organizacija, kao što su Savjet Evrope ili OEBS. Samim tim što politički preduslovi nijesu potpuno jasno definisani, njihova objektivna evaluacija je problematična. Na primjer, veoma je teško postaviti precizne granice za kriterijum za poštovanje ljudskih prava ili zaštite manjina. Ukoliko neko pogleda primjer Turske, može se vidjeti da (iako je Evropska komisija dala pozitivno mišljenje o ljudskim pravima i zaštiti manjina u Turskoj, što je bio i jedan od preduslova za otpočinjanje pregovora sa Turskom) mnoge međunarodne organizacije još uvijek imaju negativan stav povodom ispunjavanja ovog preduslova od strane Turske (Human Rights Watch, na primjer).

Upravo zbog nerazrađenosti uslova, procjena njihovog ispunjavanja je stvar subjektivne evaluacije – diskreaciono pravo Komisije. Iako bi se očekivalo da je politički kriterijum zasnovan na već učvršćenoj vladavini prava i dugoročnoj primjeni demokratskih principa unutar zemlje, mišljenje Komisije o ovim uslovima se u nekim slučajevima mijenjalo veoma brzo. Tako je bilo u slučaju Hrvatske, gdje je brza promjena mišljenja Evropske ko-

misije o ispunjenju političkog kriterijuma Hrvatske jasno pokazala važnost uticaja elite na ispunjavanje političkog kriterijuma. Iako je u praksi postojalo veoma malo vremena da dođe do bitnije promjene političkih uslova, Komisija je smatrala da je nova, "pro-zapadna" retorika Vlade Hrvatske poslije pada Tuđmanovog režima, dovoljan dokaz za ispunjenje političkog kriterijuma.

Drugi set kriterijuma se sastoji od ekonomskih uslova koji pružaju veliki prostor za subjektivnu procjenu. Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije nije jasan i lako mjerljiv uslov. Čak i u samoj Evropskoj uniji tržište država članica je razvijeno na različitim nivoima. Definicija funkcionalne tržišne ekonomije je dosta široka i tako stvara problem kada se procjenjuje ispunjenost ovog seta kriterijuma. Takođe, kako su neke od zemalja kandidata u pojedinim momentima bolje ekonomski fukcionisale nego države članice EU, ovakav generalni preduslov je bio besmislen u pojedinim slučajevima (Slovenija i Kipar).

Uslov da zemlja mora biti u stanju da se nosi sa pritiscima konkurenčije i tržišnim zakonima

jedinstvenog tržišta takođe može biti kontroverzan. Mnogi teoretičari se slažu da je ovaj koncept nejasan. Konkurentnost preduzeća država kandidata u EU zavisi od njihovog pridržavanja pravilima o konkurenčiji Unije, kao i pridržavanja pravilima unutrašnjeg tržišta. Samim tim, evidentno je da je ekomska uslovjenost neprecizna i različiti akteri mogu uticati na subjektivnu procjenu. Kao što je to slučaj i sa prvim setom političkih kriterijuma, ekonomski kriterijumi su takođe generalni, i sljedstveno tome problematični za objektivnu procjenu.

Treći set kriterijuma se odnosi na postojanje kapaciteta država kandidata da usvoje i primijene zakonodavstvo EU. Problem objektivne evaluacije ovog kriterijuma postoji kao i u prva dva slučaja, jer ovaj proces podrazumijeva period internacionalizacije novih pravila unutar državne administracije. Daje, pitanje primjene je dosta često korišćeno od strane EU kao argument za odlaganje pregovora. Uslijed teškoće u mjerjenju, ali i mogućnosti da se ostvari brzi napredak u svakom aspektu *acquis-a*, ovaj uslov je pružio protivnicima proširenja glavni argument za odlaganje samog procesa.

Isto tako, usvajanje *acquis-a* nije proces koji se sastoji od samog prenošenja zakonodavstva EU u domaće zakonodavstvo, već to predstavlja transformaciju društva u cjelini. Primjena EU regulative se očigledno ne može izvršiti preko noći i potrebni su prelazni periodi za njihovo kompletiranje. Kopenhaški kriterijumi u ovoj oblasti ne samo da ne daju jasno uputstvo za procjenu, već ne uzmaju mogućnost prelaznog perioda za primjenu određenih djelova *acquis-a*.

Autor je službenik Ministarstva inostranih poslova RCG i saradnik Evropskog pokreta u Crnoj Gori

BUDUĆA PROŠIRENJA I APSORPCIONI KAPACITETI EU

Piše: Maja Vujašković

Iako se u posljednje vrijeme pomjenu apsorpcioni kapaciteti Unije u svijetu otežavanja puta budućih kandidata EU, studija koju je Evropska komisija izdala 8. novembra pod naslovom "Strategije proširenja i glavni izazovi u 2006.-2007.", u javnosti je prošla prilično nezapaženo i u sjenci jednog drugog izvještaja koji je objavljen istog dana, a bavio se napretkom Crne Gore na putu evropskih integracija. Međutim, pominjanje apsorpcionih kapaciteta zajedno sa izjavama nekih evropskih zvaničnika da se Unija ne može dalje širiti sve dok se institucionalno ne reformiše, izazvala je izvjesnu nelagodnost kod mnogih koji se bave ovim procesima.

Naime, ukoliko Unija bude insistirala na ovome, to bi budućim kandidatima moglo signalizirati da će biti u znatno nepovoljnijoj situaciji u odnosu na prethodnike. Ove zemlje bi se morale suočiti (osim unutrašnjih reformi, primjene *acquis-a* i drugih kriterijuma) i sa preprekama na koje one nemaju nekog uticaja, a koje se tiču unutrašnjeg plana Unije. Kada se aktuelnost ovog pitanja poklopila sa insistiranjem na zaključivanju CEFTA sporazuma, neki su pomislili da je

Evropska ili "Balkanska unija"?

Unija odlučila da zatvori svoje granice i da umjesto Evropske, ponudi "Balkansku uniju".

Međutim, zaboravlja se da je ono što razlikuje proces stabilizacije i pridruživanja – "tailor-made", ili skrojen po mjeri instrumenata pridruživanja za zemlje zapadnog Balkana u odnosu na prethodne sporazume zaključene sa zemljama centralne i istočne Europe upravo zahtjev za regionalnom saradnjom. Stoga CEFTA na neki način predstavlja ispunjenje obaveza koje proističu iz SSP-a, osim što predstavlja savršen poligon za "vježbanje" u uslovima slobodne konkurenциje koja je manjeg obima od onog koji nas očekuje na jedinstvenom tržištu.

Pomenuta strategija koju je izdala Evropska komisija na zahtjev Evropskog savjeta, predstavlja i formalno priznanje ograničenosti kapaciteta proširenja Unije. Već neko vrijeme (osim apsorpcionih

kapaciteta) pominje se potreba definisanja prirodne granice Unije, te potreba da se definise šta to znači biti evropska zemlja, da li je to isključivo geografski pojma, ili možda kulturni i vrijednosni. Postavlja se pitanje i kakva je pozicija Turske i njene evropske perspektive s obzirom na ova tumačenja. Sa druge strane (a opet najviše u vezi sa Turskom) pominjanje mogućnosti održavanja referendum u Francuskoj za svako naredno proširenje pomalo nameće utisak da je Unija ušla u fazu preispitivanja.

Oni kojima pojma "apsorpcioni kapacitet" nije baš najjasniji, nemaju razloga za brigu. Ovaj pojma je svakako nešto što nije jasno i precizno definisano, a koji je u rječnik Evropske unije ušao na "mala vrata". Njegovo korištenje je posebno počelo nakon neusvajanja Ustava (koji je trebao da obezbijedi pravni osnov za proširenja nakon Bugarske i

VAŽNO JE DOĆI DO STATUSA ZEMLJE KANDIDATA ZA ČLANSTVO

Sa stanovišta Crne Gore, unutrašnji izazovi Unije ne bi trebalo da imaju uticaja na njene evropske aspiracije. Realno je očekivati da će se dok Crna Gora ispuniti sve obaveze i unutrašnja situacija u Uniji rješiti. Crna Gora je nesumnjivo evropska zemlja i ne mora brinuti zbog definisanja krajnjih granica Unije, posebno ne na način na koji to brine Tursku. No, što se tiče insistiranja na strožijim kriterijumima, to je cijena našeg kašnjenja u procesu integracija. Sa druge strane, to nije nužno negativan aspekt jer sama činjenica da su zadati strožiji kriterijumi, znači zdravije i uredenije društvo na kraju procesa. Ne treba zaboraviti da treba što prije dobiti status kandidata, zato što takav status podrazumijeva značajne povoljnosti, veliki broj dostupnih fondova i pomoći, a još uvijek ne podrazumijeva obaveze prema budžetu Unije i sl. Politički, dug staž kandidata može biti nepovoljan, jer javno mnjenje prosto očekuje korak naprijed poslije izvjesnog vremena, a u nedostatku istog može doći do opadanja podrške javnog mnjenja i gubljenje povjerenja u Evropu-partnera, ali finansijski gledano taj položaj nikako nije neugodan.

Rumunije), a predstavlja složenu i teško mjerljivu sposobnost Unije da se dalje i dublje širi. Dakle, radi se o kapacitetu jedinstvenog tržišta, tržišta rada, budžeta, euro zone i institucionalnog sistema Evropske unije da primi nove članice, kao i kapacitet evropskog društva da se bori sa eventualnom imigracijom, a da se pri tome osigura nepovredljivost postojećeg stepena integracije, evropskih vrijednosti i ciljeva i obezbijedi efikasno funkcionisanje Unije.

Pojam "apsorpcionih kapaciteta" je prvi put pomenut nakon samita u Kopenhagenu, 1993. godine. Tada su definisani "kopenhaški kriterijumi" za članstvo, a ovaj pojam je bio jedna od najaktuelnijih tema na samitu Evropskog savjeta u junu 2006. godine. Na ovom pitanju je najviše insistirala Francuska. U zaključcima Samita se navodi da se "...ritam budućih proširenja mora određivati uz uzimanje u obzir apsorpcionih kapaciteta Unije". Od Komisije je tada zatraženo da o ovom pitanju podnese poseban izvještaj.

U tom izvještaju/strategiji Komisije se, pored analize trenutnog

stanja i izazova u narednoj godini, navodi da je od velikog značaja obezbijediti "javnu podršku" za buduća proširenja. Ovo bi na neki način trebalo da predstavlja odgovor Komisije na bojazni koje su građani izrazili (ne)glasajući za Ustav. Trenutno, teško da bi se mogla obezbijediti podrška javnog mnjenja za naredno proširenje jer po podacima Eurobarometra iz juna 2006. godine ona opada od proširenja iz 2004. godine. Komisija dalje navodi i niz mjera koje treba sprovesti da bi se ta podrška obezbijedila – Komisija će povećati javnost svog rada, povećati podršku civilnom dijalogu, pažljivo će pratiti što joj građani poručuju putem istraživanja javnog mnjenja i građanima će pružati jasne i precizne informacije. Ovo posljednje svakako nije u saglasju sa značenjem termina "apsorpcioni kapacitet", "konačne granice" (final frontiers) i "zamor od proširenja" (enlargement fatigue) koji su našli svoje mjesto čak i u službenim dokumentima EU, a da prethodno nijesu jasno definisani, što može stvoriti utisak da se iza jezičke

nejasnoće krije defanzivna politika EU prema daljim proširenjima.

Iako ovakvi trendovi mogu izazvati zabrinutost, treba imati na umu da je EU mnogo puta ponovila svoju posvećenost i spremnost za pomoći zemljama zapadnog Balkana i Turske da pređu evropski put, a da je do sada ispunjavala svoja obećanja.

Važno je znati da je Evropska unija izrazito fleksibilna organizacija koja je na konstruktivan način prilazila rješavanju problema i kreiraju svojih pristupa, a uvjek je uzimala u obzir konkretnu situaciju i probleme ne držeći se striktno nekih strogih formula. Ovu situaciju treba posmatrati u tom smislu – kao napor Unije da odgovori na spoljne, ali i na unutrašnje izazove sa kojima se suočava. Doduše, i mišljenje javnog mnjenja je nešto što se može brzo promijeniti.

Autorka je studentkinja II godine postdiplomskih evropskih studija na Fakultetu političkih nauka u Beogradu i saradnica CCO-a. Pohađala je III generaciju Škole evropskih integracija.

Piše: Nedeljko Đurović

Iako je EU prema mnogim pokazateljima najveća ekonomski sila na svijetu i svojevrsni politički Eldorado, integracija u EU je predmet i odobravanja i žestokog osporavanja. Najintrigantnija pitanja o njenoj budućnosti postavljaju oni koji ka njoj teže, najviše je kritikuju oni koji su je stvorili i najviše od nje očekuju oni koji su sa njom najmanje sarađivali. Crnogorska zbilja nakon Samita u Solunu i nedavno obnovljene državnosti ima Janusovo lice. Iako su naša gorštačka usta puna mondijalizma i europeizma, ruke su nam i dalje neupošljene i u džepovima.

Sui generis naddržavni gigant, koji po nekim teoretičarima predstavlja konačno ostvarenje sna Karla Velikog ili konspiritualističku egzaltaciju, je strateški cilj Crne Gore. Kao mitska vatra koja je izvor života ili "crna rupa" nacionalnih vrijednosti, EU je 192. članici OUN-a velika nepoznanica. Tako je. Ne da još nijesmo sigurni kako joj treba prići i što treba očekivati od našeg orodjavanja sa ostalom evropskom bratijom, već i usputno TV anketiranje naših parlamentarača ukazuje na hvatanje u koštar sa nepoznatim.

Upoznavanje sa svim relevant-

Zašto želim da budem građanin Evrope?

nim aspektima multidisciplinarnog pristupa EU nije samo trenutni problem naše kvazitribalističke svesti, već je to zajednički problem svih koji imaju bilo koju vrstu odnosa sa "zajednicom uglja i čelika".

Mada je sveprisutan duh briselske administracije, pa čak i materijalizovan u obliku prisustva nekih institucija EU u našoj zemlji, kreatori društvenog sistema i ekonomске politike brdsko – mediteranske ljepotice proces strukturalnog prilagođavanja doživljavaju kao prelazak preko minskog polja. Bez obzira što bi iz više razloga mogli da im poželimo srećan put u nepoznato, uz njima omiljene narodnjačke stihove "...Učini bar jedan pogrešan korak ...", moramo biti svjesni da su oni jedina karta za ovo putešestvije. Naša izabrana, a putem više demokratskih izbora potvrđivana, ograničenost glavnih operativaca je mač, ali ne sa dvije, već sa nekoliko oštrica. "Dugo putovanje u Jevropu" ...već sada se pokazuju neke sekvene iz pomenute komedije, ali se treba bojati epiloga koji može poprimiti obrise, ne grčkih, već u ovom slučaju istočnoevropskih drama. Zlatna strana "€", onog istog prsta sudsbine koji nam je obnovio državu, mogla bi usloviti i konačnu institucionalizaciju i vladavinu prava našeg hiljadugodišnjeg postojanja. No, ključni značaj savremenog međunarodnog trenutka biće podjednako sudbonosan i za "kćer antičkog kralja Agenora" i za nas zatočenike njene ljepote.

Bijeli bik otjelotvorenog božan-

stva poznatog pod imenom globalna politička dešavanja, odnijeće EU ili u okrilje ljubavi i blagostanja, ili u nepoznato. Mi, građani Crne Gore, u slučaju drugog scenarija ne da je nećemo tražiti poput njenog brata Kadma, već ćemo ponovno utonuti u balkansku čamotinju.

Pitanje svih koji čekaju u EU predvorju, jeste pitanje novih soba. Evropski Vavilon za neke je već sada otisao previsoko. Statika njegovih konstruktora, koja svoje proračune pravi na osnovi od preko 100.000 stranica *acquis communautaire*, ima građevinare koji putem svojih samita prave nacrte, a poprilično su se umorili. Dijelom i zbog naše naopake Ex-Yu naravi, ali i zbog nedoumica oko sada koprenulog "starog lava na Bosforu". Ako se tome i doda majka Rusija koja je svoje "blage" oči osvrnula i na nas, pa njeni tajkuni (pored kupovine evropskih fudbalskih klubova) kupuju i prostor Crne Gore, imate konglomerat nepoznanica.

Poput braka, ili zaključivanja bilo koje vrste pravnog posla (nesuđeni Ustav EU je zapravo bio Nacrt Ugovora o EU), za ulazak u EU potrebna je jasno iskazana saglasnost i volja obiju strana. Naravno, kao pretpostavka se uzima postojanje apsolutne autonomije volja oba subjekta. Volju EU čini dvadeset pet komponenti i njeni iskazivanje obavlja složena administracija koja je nadaleko čuvena po svojoj brzini i efikasnosti na odloženo. Naša volja neodoljivo podsjeća na proces odlučivanja u akcionarskom društvu. Uz postojanje tranzisionih velikaša, međunarodnih privatizatora, tajkunskih

veleposjednika, apsolutističkih partija neograničenog legitimitea koje vrše vlast i nepotizam u svim sferama društva, teško da možete reći ko će u Crnoj Gori po ovom odnosu donijeti konačnu odluku. Međutim, ovi prvi (i pored ozbiljnih nedoumica oko mnoštva ponuda za buduće partnerstvo) imaju, ako ne jasnu viziju, onda jasniji pristup. Možda neke iritira sporost EU, ali mene privlači njena sistematičnost. Formom do suštine, pravom metodom do pravog cilja.

U načinu funkcionisanja EU, naša neoplemensko-bratstvenička zajednica, odjekuta izvedenim institucijama političkog pluralizma, treba da se ogleda kao u zrcalu.

Nekad duboko podijeljena svakojakim ratovima, rastrzana između rojalističkih, vjerskih, kulturno-loških, nacionalnih, ideoloških i drugih podjela, Evropa je danas podijeljena između samo dva kulturna koncepta – briselskog i strazburškog. Pariškim ugovorom iz 1951. godine, postalo je jasno da je nedostatak prerastao u prednost. Nadnacionalnost je ruku pod ruku sa tzv. "ravnotežom snaga" stupila na vjekovna zgarišta i otpočela gradnju nečeg novog, nove federacije, međunarodne organizacije ili nečeg sasvim trećeg, petog, šestog... Premda "istorija dugog trajanja" Fernanda Brodela jasno ukazuje na polumilijumski staž jedinstvenog evropskog ekonomskog entiteta, jedan dio Europe (onaj koji nosi odrednicu EU) je shvatio da umjesto riječi "rat" treba ispisati riječ "ekonomija". Nema potrebe posebno isticati koji je to onaj drugi, iako (na žalost) ništa manje kulturnoški sadržajan dio Europe.

Različitost evropskog konstitucionalizma nije balast, već nova komponenta svjetske politike. Dvadeset jedan službeni jezik EU u ušima svih drugih zvuče kao jedan. Grosistička prevodilačka administracija je ne samo mnogostruki fenomen, već i najbolji indikator kako se rješavaju problemi u politici. Tzv. struktura četiri organa: Sud, Parlament, Komisija i Savjet ministara zajednici "tri stuba" omogućava skoro nevjerojatni razvoj postepene funkcionalnosti, koja nadilazi sva dosadašnja postojeća iskustva u domenu konstitucionalizma. Euroland – prostor sistema monetarne unije, koji ima progresivan trend u funkciji svjetskog novca, zasnovan je na tzv. "kriterijumu konvergencije". Ovaj postulat monetarne politike predviđa uravnoteženu budžetsku politiku, doziranu inflaciju i odgovarajuću politiku kamatnih stopa. Iako je euro među nama, sve ovo prethodno je za sada samo san o crnogorskoj ekonomskoj samodovoljnosti. Jedina utjeha, ako se i

radi o tome, jeste činjenica da i 45% sredstava budžeta EU namijenjenih poljoprivredi ima podjednak uticaj kao naš agrobudžet. Naravno, iz principijelnih razloga neću značajnije obrazlagati viši stepen evropske političke saradnje, odnosno zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku i njenog uvaženog Visokog predstavnika.

Dok se još nije osušilo mastilo crnogorskog predsjednika, koji inače ne razdvaja duhovno od svjetovnog u politici, na Sporazumu o pristupanju Partnerstvu za mir, najviše koristi možemo očekivati shodno Okvirnom sporazumu, koji predviđa učešće zemalja zapadnog Balkana (inače, ovo je politička, a ne geografska odrednica) u programima Evropske unije. Dvadeset i četiri programa pomoći koristiće zemlje u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja. Naravno, samo treba potpisati Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju EU i aplicirati za namjenskih nekoliko milijardi eura, koje će omogućiti ekonomsku rekonstrukciju, demokratsku stabilizaciju i modernizaciju državne uprave.

Unapređivanje ekonomskih sloboda, uspostavljanje vladavine prava, ukidanje sivog tržišta, jačanje institucija i suzbijanje (omiljeni naziv za jedno naše tradicionalno nasleđe!) korupcije, predstavljaju suštinsku i dinamičnu djelatnost evropskih operativaca, koji su, gledajući, prešli sa slovenačkog na hrvatski model evropskog približavanja, iako im odgovara twinning sa prvima.

Autor je funkcioner Građanske partije. Pohađao je II generaciju Škole evropskih integracija.

PREDSTAVLJAMO INSTITUCIJE EU

Izdavačka kuća EU institucija

Izdavačka kuća EU

Kancelarija za zvanične publikacije Evropske zajednice (Kancelarija za publikovanje) je izdavačka kuća zadužena za izdavanje publikacija svih tijela i institucija EU. Ona je odgovorna za produkciju i distribuciju EU publikacija javnosti i građanstvu putem svih raspoloživih medija, od štampanih do elektronskih.

Izdavačkom kancelarijom, čija je organizacija i način funkcionisanja ustanovljen institucionalnim dogовором, upravlja Komitet menadžera u kojem svaku instituciju EU predstavlja njen generalni sekretar.

Iako Kancelarija za publikovanje nije bila ustanovljena kao formalno i nezavisno tijelo do 1969. godine, njeni korijeni sežu do doba kada je funkcionalisala kao Servis za publikovanje Zajednice za ugalj i čelik koji je od 1952. objavljivao Službeni glasnik Evropske zajednice za ugalj i čelik. On je vremenom preimenovan u Službeni glasnik Evropskih zajednica, a zatim u Službeni glasnik EU.

Odredbe osnivačkih ugovora EU nalažu da je publikovanje određenih naslova zakonska obaveza i to se naročito odnosi na obavezu redovnog publikovanja Službenog glasnika EU i Opštег izvještaja o aktivnostima EU.

Kancelarija se bavi i objavljuvanjem onih publikacija koje donose informacije ključne za razumijevanje suštine politika EU, kao i onih koje su od značaja za informisanje najšire javnosti.

Kancelarija za publikovanje svakodnevno izdaje Službeni glasnik EU na preko 20 jezika. Objavljuje i na irskom jeziku, što je jedinstven fenomen u svijetu izdavaštva.

Cilj osnivanja izdavačke kuće je da se putem informisanja javnosti poboljša transparentnost procesa u zakonodavstvu,

procesa koji se dešavaju u oblastima evropskih politika, te da se olakša pristup svim tijelima koja rade na zakonodavstvu EU. Najviše informacija objavljuje se putem interneta.

Institucije EU daju slobodan pristup svim informacijama iz oblasti legislative putem internet stranice EUR – Lex (<http://eur-lex.europa.eu>).

EUR-Lex predstavlja sveobuhvatan pristup zakonodavnim dokumentima svih institucija i omogućava konsultovanje svih postojećih dokumenata, ugovora, dokumentacije EK, dokumentacije Evropskog suda pravde i Prvostepenog suda.

Publikacije kancelarije za izdavanje su smještene u kataloge, indeksirane i arhivirane, a distribuiraju se putem posebnog servisa na internetu tzv. EU Bookshop servisa (<http://bookshop.europa.eu>).

Ovaj servis je nastao sa namjerom da se obezbijedi jedna tačka na kojoj se mogu naći sve publikacije evropskih institucija, agencija i drugih tijela EU. Ne posredan pristup sadržajima i publikacijama omogućen je pomoću sveobuhvatne bibliografske bilješke, dok se najaktueltija izdanja u PDF formatu mogu besplatno "downloadovati" sa sajta.

Godišnje se objavi oko 7 000 raznih publikacija, a sve one se mogu naći na on line servisu EU Bookshop service. Publikacije koje nudi ovaj servis su trenutno dostupne na 19 jezika EU tj. na svim zvaničnim jezicima EU, sem malteškog.

Sve besplatne publikacije EU u formi štampanog teksta možete naručiti od predstavnštva ili kancelarije EK, informativne kancelarije EP ili informativne mreže EU.

Izdavačka kuća bavi se i publikovanjem izdanja koja donose novosti iz oblasti istraživanja i razvoja. CORDIS je servis zajednice za informacije iz oblasti istraživanja i razvoja i predstavlja interaktivnu platformu koja omogućava korisnicima da stalno budu u toku sa najnovijim dešavanjima, napretkom i inicijativama u oblasti istraživanja i razvoja.

Više informacija o Izdavačkoj kući EU institucija, možete naći na sajtu: www.publications.eu.int

Petar ĐUKANOVIĆ

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

EVROPSKA MREŽA PROTIV SIROMAŠTVA (EAPN)

Borba protiv siromaštva u okviru EU, osim institucionalne dimenzije ima i veoma razvijenu vaninstitucionalnu, građansku dimenziju koju čine aktivnosti i djelovanje niza NVO-a.

EAPN je velika krovna organizacija NVO-a i grupa koje se bave borbom protiv siromaštva i socijalne isključenosti u svim državama članicama EU. Mreža okuplja 21 organizaciju posvećenu borbi protiv siromaštva uglavnom na dobrovoljnoj osnovi, a te organizacije su uz to aktivne na terenu. Sjedište EAPN-e je u Briselu.

U Savjetu Evrope EAPN ima konsultativni status, dok je zajedno sa nizom drugih NVO-a koje se bave sličnim problemima i osnivač Platforme evropskih socijalnih NVO-a koja u okvirima EU predstavlja jednu od najsnaznijih inicijativa.

Lobiranje za snažniju posvećenost evropskih institucija rješavanju problema siromaštva je jedan od osnovnih metoda djelovanja Mreže. Lobisti Mreže se zalažu za veće uključivanje pitanja siromaštva i njegovog iskorijevanja u sve važnije evropske politike, počev od politike zapošljavanja, ekonomске politike do monetarne politike.

Problem siromaštva nije jedini problem kojim se Mreža bavi. Osim siromaštva u nujužem značenju, mreža radi i na zagovaranju potrebe rješavanja problema rodne ravnopravnosti i istovremeno je veoma aktivna na polju borbe protiv rasizma i svim njegovim aspektima.

Takođe, mreža razvija veze sa istraživačkim centrima institucija EU sa ciljem dobijanja preciznih podataka o siromaštву i socijalnoj isključenosti na nivou EU.

Web sajt EAPN-a je referentni portal na kojem se mogu naći sve važne informacije o siromaštvu i socijalnoj isključenosti i nivou njihove rasprostranjenosti u EU. Mreža izdaje i časopis "Vijesti sa mreže" i dvomjesečnik EAPN FLASH.

Više detalja o organizaciji možete naći na sajtu: www.eapn.org

Pripremio: P. ĐUKANOVIĆ

PETA GENERACIJA ŠKOLE EVROPSKIH INTEGRACIJA I DRUGA GENERACIJA REGIONALNE ŠKOLE EVROPSKIH INTEGRACIJA ZAVRŠILE ČETVOROMJESEČNI PROGRAM

Peta generacija Škole evropskih integracija u Podgorici i druga generacija Regionalne škole evropskih integracija u Bijelom Polju, sa ukupno 53 polaznika i polaznice, je od 14. do 17. decembra 2007. imala završni modul na temu "Crna Gora i Evropska unija". Na taj način je i ova grupa privela kraju svoje četvoromjesečno upoznavanje sa institucijama i načinom funkcionisanja Evropske unije i brojnim drugim povezanim pitanjima.

Tokom samog seminara, posebne sesije su bile posvećene i iskustvu Republike Slovenije u dugom i krajnje dinamičnom procesu pridruživanja i lekcijama koje Crna Gora može iz tog iskustva naučiti. O tome je veoma detaljno i sa aspekta aktivnog sudionika govorio dr **Rado Genorio**.

Obrađena su i specifična pitanja koja definitivno imaju svoje mjesto i ulogu na putu ka EU, kao što su: rodna ravnopravnost u procesu evropskih integracija (**Nada Drobnjak**, šefica Kancelarije za

Širi se znanje o Evropskoj uniji

ravnopravnost polova Vlade RCG), Crna Gora u procesu evro-atlanskih bezbjednosnih integracija (mr **Mehmedin Tahirović**, Ministarstvo unutrašnjih poslova RCG), civilno društvo i EU (Stevo Muk, CRNVO), suočavanje sa prošlošću i evropske integracije (Koča Pavlović, Skupština RCG). Posebno je bilo riječi o Sporazumu u stabilizaciji i pridruživanju (Dragan Đurić, Vlada RCG) i samom putu Crne Gore u EU (dr Gordana Đurović, Vlada RCG). Učesnici su imali priliku da svoja stekena znanja i praktično primjene kroz simulaciju pregovora Crne Gore sa Evropskom unijom koju su moderirali Daliborka Uljarević i Stevo Muk. Seminar je zaključio mr **Vladimir Pavićević** sa Fakulteta političkih nauka sa temom "Ideja Evrope, kroz Evropu ideja".

Školu evropskih integracija organizuje konzorcijum NVO koji čine Centar za građansko obrazovanje, Centar za razvoj nevladinih organizacija i Evropski pokret u Crnoj Gori, uz podršku fondacije Institut za otvoreno društvo, Predstavništvo u Crnoj Gori. Ona predstavlja jedini kontinuirani i sistematski oblik obrazovanja o pitanjima evropskim integracijama u Crnoj Gori. Više informacija o ŠEI možete naći na www.sei.cg.yu

CEDEM ORGANIZOVAO TRI SEMINARA

Standardi za ljudska prava

Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM), uz podršku Švedskog helsinkiškog komiteta za ljudska prava, organizovao je 21. decembra u Pržnu kod Budve okruglost na temu "Model vodiča protiv diskriminacije". Učesnici su bili predstavnici nevladinih organizacija, ministarstava, osnovnih sudova, advokatskih kancelarija i Institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

U Tivtu od 14. do 16. decembra CEDEM je organizovao seminar prvenstveno namijenjen mladim ljudima koji su zapošljeni u sudovima, advokaturi i tužilaštvo. Istaknuti crnogorski pravnici, sudije

Vrhovnog i Upravnog suda, advokati i koordinator Centra za ljudska prava **Siniša Bjeković** upoznali su svoje mlađe kolege sa značajem i načinima primjene međunarodnih standarda o ljudskim pravima i slobodama. Seminar je realizovan uz podršku Balkan Trust for Democracy.

U saradnji sa Policijskom akademijom iz Danilovgrada i uz podršku Švedskog Helsinskih Komiteta, CEDEM je 25. novembra u Herceg Novom sproveo seminar za pripadnike policije na temu: "Ljudska prava i policija u kontekstu Zakonika o krivičnom postupku – pretkrivični postupak".

DRUGI SEMINAR IZ PROGRAMA "PARLAMENT ZA EVROPУ" EPuCG ORGANIZOVAO U KUMBORU

Poslanici na usavršavanju

Druži seminar iz programa "Parlament za Evropу", koji su pohadali 20-ak poslanika Skupštine RCG iz većine parlamentarnih partija i službenici stručne službe Skupštine, Evropski pokret u Crnoj Gori u saradnji sa fondacijom Friedrich Ebert organizovao je od 15. do 17. decembra u hotelu "Xanadu" u Kumboru.

Ovaj program se realizuje na osnovu prethodnog iskustva EPuCG u alternativnom obrazovanju u oblasti evropskih integracija, a prije svega Škole evropskih integracija koju organizuju CGO, CRNVO i EPuCG uz podršku FOSI ROM.

"Parlament za Evropу" je definisan kao specijalisticki program usavršavanja za poslanike u Skupštini RCG, članove Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije, ali i profesionalno osoblje ove važne institucije.

Program "Parlament za Evropу" obuhvata tri trodnevna specijalistička seminara (u toku juna i decembra 2006. i aprila 2007.) koji okupljaju ugledne predavače iz akademskih i diplomatskih krugova iz zemlje, regionala jugoistočne Evrope i Evropske unije.

U okviru prva dva seminara dvije grupe poslanika i profesionalnog osoblja Skupštine RCG imali su priliku da čuju predavanja o osnovama institucionalnog, pravnog i ekonomskog sistema Evropske unije.

Tokom trećeg seminara, koji se planira za proljeće 2007. i koji će objediti obje grupe sa prethodna dva, poslanici će imati prilike da čuju predavanja o međunarodnom položaju i politici Evropske unije, o položaju zemalja jugoistočne Evrope u procesima evropske integracije, evroatlanskim integracijama, konkretnom iskustvu Crne Gore, kao i o mnogim drugim sadržajima, indirektno i direktno vezanim za proces integracija i mesta i uloge Skupštine RCG u ovim procesima.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

ADVANCED EUROPEAN AND GLOBAL LEGAL PRACTICE, BUDAPEST, JULY 2–21, 2007

The Department of Legal Studies and the Summer University of Central European University (CEU), in co-operation with the Total Law* team, are pleased to announce that the course "The European Union and the WTO: Disciplining Regional and Global Markets" will be held between July 2 and 21, 2007. Deadline for application: February 14, 2007.

Details about the program, admissions and academic requirements are available at www.ceu.hu/total_law.html

The advanced course is about some of the central legal and institutional disciplines of the European Union and the WTO taught through an approach which emphasises the mix between the pragmatic and the theoretical, insider experience coupled with rigorous and challenging doctrinal and conceptual analysis – all hallmarks of the Total Law* approach. Therefore this course is about the practice of the European Union and the WTO Law. Participants receive hands-on insider analysis about the functioning of the European Union and the WTO. The program is designed to combine seminars on different subjects as well as workshops supporting the topic addressed in these seminars or some aspects thereof.

The Total Law* team, led by Joseph Weiler, University Professor and Jean Monnet Chair at New York University School of Law, is a unique blend of well known academics and senior officials working in the European Union institutions who have also written widely in the field. The members of this team are José M. de Areilza, Professor of European Union Law and Vice Dean of Legal Studies at Instituto de Empresa, Madrid; Kieran Bradley, Head of Unit in the Legal Service of the European Parliament, Brussels; Damian Chalmers, Professor in EU law at the London School of Economics and Political Science; Miguel Poiares Maduro, Advocate General at the European Court of Justice, Luxembourg and Professor of European and International Law at the Universidade Nova de Lisboa, and Imola Strehová, coordinator of the Team, référendaire at the European Court of Justice, Luxembourg. This year, in addition, a guest lecture will be given by Marie-Pierre Granger, Assistant Professor at CEU.

The course work will consist of seminars, workshops and daily assignments that will be completed individually or in group.

Please note that the Total Law TM course is a fee-paying course.

Central European University is a US-style, internationally recognized institution of post-graduate education in the social sciences and

humanities, located in the capital city of Hungary, Budapest. Incorporated in the State of New York, CEU is accredited by the Commission on Higher Education of the Middle States Association of Colleges and Schools (in the United States) and by the Hungarian Ministry of Education.

Further information:

www.ceu.hu/total_law.html

www.ceu.hu/sun/

www.ceu.hu/

JUSTICE INITIATIVE FELLOWS PROGRAM AT CENTRAL EUROPEAN UNIVERSITY (2007–2009 SESSION)

(Central European University Department of Legal Studies)

The Open Society Justice Initiative, an operational program of the Open Society Institute (OSI), joins with Central European University (CEU) to announce the Justice Initiative Fellows Program for 2007–2009. The aim of the program is to support and further develop a network of lawyers and activists working on human rights-related issues internationally. As of now, 155 fellows have graduated from Justice Initiative's Fellowship programs, established in 1996.

The Justice Initiative Fellows Program is a two-year program of study and practical work experience. Up to ten applicants will be selected in 2007 to participate in the program. Applicants from the following regions and countries are eligible: Central and Eastern Europe, the former Soviet Union, Africa, East- and Southeast Asia, the Middle East, and Central/South America.

Applicants must be nominated by a non-governmental organization concerned with human rights. The applicant must demonstrate a

strong commitment to human rights, and have a university degree and a high degree of proficiency in English. Criteria for selection will include the applicant's experience, his/her potential to contribute to the protection and promotion of human rights, and the suitability of the applicant's proposed role in the nominating NGO. Upon selection, Fellows will be required to sign an agreement with the Justice Initiative committing themselves to the program for two years. The first year is spent at Central European University, the second in the applicant's home country, working with the nominating NGO.

Application Procedure

Please note that applicants must submit their applications to the CEU Admissions Office (1051 Budapest, Nador street 9, Hungary). They must meet the general CEU Admissions requirements, which can be viewed online (www.ceu.hu/admissions.html), as well as the CEU Legal Studies Department Requirements (www.ceu.hu/legal/admissions.html). In addition, applicants must include with their application:

1. A nominating letter from an NGO describing the reasons for nominating the applicant, the expectations the NGO has of the project, and contractually committing (to the Justice Initiative) to hire the applicant for at least one year after s/he returns from the twelve-month training program in Hungary. The nomination letter should also indicate a monthly salary gross rate in USD (including all taxes and fees) that will be offered to the applicant by the NGO in the event that s/he is selected for the program (provided to the NGO by the Justice Initiative in the form of a grant).

2. A copy of the applicant's Bar Association membership (if applicable), or the date scheduled for examination.

3. Proof of English proficiency: No alternative language test date, the only date is January 13 at the advertised test sites. Candidates staying out of the testing region are required to sub-

mit official score reports. For applicants from the former Soviet Union and Central and Eastern Europe, language tests will be carried out by local Soros Foundation/Open Society Institute coordinators. For all other applicants, the relevant sections of the general admissions guidelines apply (see also:

www.ceu.hu/admissions_apply.html)

For more information about this program please visit www.justiceinitiative.org and www.ceu.hu/legal/osji_prog.html

LLM IN HUMAN RIGHTS LAW AT THE TRANSITIONAL JUSTICE INSTITUTE

The Transitional Justice Institute (TJI) in conjunction with the School of Law at the University of Ulster (Northern Ireland) is now accepting applications for enrolment in its LLM in Human Rights Law (2007/08).

There are a small number of scholarships available for exceptional candidates and international students are strongly encouraged to apply.

The programme is available on a full-time or part-time basis at the University's Jordanstown (Belfast) and Magee (Derry/Londonderry) campuses. Please see

www.transitionaljustice.ulster.ac.uk for more details
Application forms and guidance notes may be downloaded from:

www.ulster.ac.uk/transitionaljustice/new_post-graduate_programmes.html

JEAN MONNET INTERNATIONAL SUMMER SEMINARS, ROME AND BOZEN, ITALY, 18th JUNE–13th JULY 2007

"INTEGRATING EUROPE IN A CHANGING WORLD"

Seminar 1 will take place from the 18th to the 22nd of June in Rome and will focus on the Decision-Making, Negotiations and Lobbying in the European Union. The lectures will alternate with theoretical background with round-tables with practitioners – decision-makers, MEPs, EU officials, lobbyists, etc and will end with the simulation of a co-decision. This Seminar will therefore be an exciting hands-on course focusing on the complex EU decision-making procedures under Pillar I and the way it can be influenced by both internal and

external actors.

Seminar 2 will take place from the 25th to the 30th of June in Bozen and will devote its attention to the Economic and Monetary Constitution of the European Union. The lectures will focus on the implications of the principle of free movements of goods in the evolution of the EU. The changing nature of national barriers, the European Monetary Union and the adoption of the Euro and their implication both for the internal market and the trade relationships with third countries are just a few of the issues tackled with during this Seminar.

Seminar 3 will take place from the 2nd to the 13th of July in Rome and it is our traditional and highly-prestigious Summer Seminar dedicated to the domestic and external dimensions of Integrating Europe in a Changing World. For further information, please visit our website at www.ue.uniroma2.it or contact us at eu.summer.school@uniroma2.it.

THE HESSEN GLOBAL STUDIES INTERNSHIP PROGRAM 2007

It will take place from June 30 to August 22, 2007 in Fulda/Germany in cooperation with the UNESCO Biosphere Reserve Rhöen.

Your students have the great possibility to:

- learn German and get to know the German culture
- to combine academic outcome and practical as well as intercultural experiences in a short term program
- get credit points
- take part in a highly qualified program that

bears the DAAD quality seal

We are especially looking for highly qualified students in the field of social sciences, geography, cultural geography, sustainable tourism, educational sciences, pedagogy and related studies.

Visit our website www.hessen-global.de. Attached you find the document with all information about the Hessen Global 2007 in brief. If you wish to have more information material, please let us know and we will send it to you.

INTERNATIONAL MA SCHOLARSHIPS

International MA in Economy, State and Society with reference to Central and Eastern Europe, which has

been recognised by the European Union as programme of excellence. Students can focus on one of four tracks: Nation & Society; Politics & Security; History & Culture; Economy & Business.

Non-EU/EEA citizens are also able to apply for numerous Erasmus Mundus Scholarships of EUR 21,000 per year. Successful applicants will spend their first year at University College London and the second at a partner university in Prague, Budapest, Krakow, Helsinki or Tartu.

More detailed information is available on our consortium website at www.imess.eu

EUROPEAN SCHOOL OF ECONOMICS

ESE is launching a worldwide contest to offer scholarships to best MBA candidates.

The European School of Economics is committed to helping dedicated and deserving students meet their educational goals through a focused, needs and merit-based scholarship program. The University feels that students of limited means and/or extraordinary academic achievement should have the opportunity to avail themselves of the high quality education that ESE offers. The European School of Economics awards scholarships to the most qualified full-time MBA candidates.

To find more about the question and the general rules to participate the contest please visit: www.eselondon.ac.uk/ESE/scholarship-contest.html.

More information about ESE:
www.eselondon.ac.uk.

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Neđeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E-mail : eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cg.yu